

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-80-13>
УДК 336.2

Половинко Б.С.
аспірант,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Polovynko Bohdan
V.N. Karazin Kharkiv National University

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН
ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНУ**

**PROBLEMS OF THE FORMATION AND IMPLEMENTATION
OF FINANCIAL AND BUDGETARY RELATIONS AND THEIR IMPACT
ON THE DEVELOPMENT OF THE REGION**

В роботі проаналізовано сучасний стану фінансово-бюджетних відносин та їх вплив на розвиток регіону в умовах зовнішніх загроз і внутрішньої нестабільності та визначено перспективи забезпечення регулювання соціальних і економічних процесів у регіоні фінансово-бюджетними засобами. Обґрунтовано важливість формування сучасного понятійно-категоріального апарату фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону на принципах ресурсно-діяльнісного підходу. Запропоновано напрями удосконалення нормативно-правового підґрунтя забезпечення фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону та імплементації зарубіжного досвіду регулювання соціальних і економічних процесів у регіоні фінансово-бюджетними засобами з метою гнучкого реагування на зовнішні загрози та подолання наслідків внутрішньої нестабільності. Визначено принципи формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону в контексті діяльнісно-логістичного підходу на основі оптимального розподілу бюджетних коштів при застосування діяльнісно-логістичних принципів та оцінювання їх результативності.

Ключові слова: фінансово-бюджетні відносини, регіон, діяльнісно-логістичний підхід, бюджетні видатки, бюджетні програми.

The paper analyzes the current state of financial and budgetary relations and their impact on the development of the region in conditions of external threats and internal instability, and defines the prospects for ensuring the regulation of social and economic processes in the region by financial and budgetary means. The importance of the formation of a modern conceptual and categorical apparatus of financial and budgetary relations for the development of the region based on the principles of the resource-activity approach is substantiated. Directions for improving the regulatory and legal basis for ensuring financial and budgetary relations for the development of the region are proposed, which will allow solving certain problems in the system of budgetary relations. It is noted that the implementation of foreign experience in regulating social and economic processes in the region by financial and budgetary means is designed to ensure a flexible response to external threats and overcome the consequences of internal instability. It is emphasized that an objective assessment of the level of socio-economic development of the region is a key indicator of the effectiveness of central authorities and local self-government. It is advisable to use a systematic approach to the comprehensive assessment of the level of socio-economic development of the region by components, which will allow to create a scientific basis for the effective distribution of budget funds within the framework of the implementation of goals, strategies and programs of sustainable development at both the national and regional levels. An important aspect of the research is the formation of an approach to the diagnosis of the influence of budget expenditures on the indicators of the development of the region in the aspect of an activity-logistics approach using economic and mathematical tools. The principles of forming the mechanism of financial-budgetary relations in ensuring the development of the region in the context of the activity-logistics approach based on the optimal distribution of budget funds when applying activity-logistics principles and evaluating their effectiveness are determined.

Key words: financial and budgetary relations, region, operational and logistical approach, budgetary expenditures, budgetary programs.

Постановка проблеми. В умовах невизначеності і кризогенності зовнішнього середовища виникають глибокі системні суперечності в соціальній та економічній сферах розвитку регіонів на фоні глобальної економічної кризи. Забезпечення стійкості та збалансованості фінансової системи можливе завдяки фінансово-бюджетним відносинам, що займають центральне місце в процесі створення придатного фінансового середовища для відновлення та стрімкого зростання вітчизняної економіки. Удосконалення бюджетних відносин в контексті управління бюджетним процесом є запорукою ефективного функціонування економіки на основі послідовної реалізації науково обґрунтованих фінансово-бюджетних відносин. Визначальною проблемою в сфері реалізації фінансово-бюджетних відносин є забезпечення процесів ефективного розподілу бюджетних ресурсів за обсягами і напрямками використання, що безпосередньо впливає як на розвиток окремих галузей, регіонів, так і в цілому на економіку країни. Практичне вирішення означеної проблеми створить передумови для відновлювального зростання та подальшого розвитку економіки на принципах сталості. Реалізація поставлених завдань викликає необхідність як поглиблення рівня адаптації існуючих концептуальних положень до реалій вітчизняної економіки, а й розробки практичних рекомендацій щодо цілісної концепції удосконалення фінансово-бюджетних відносин та їх впливу на регіональний розвиток. Таким чином, дослідження проблеми формування і реалізації фінансово-бюджетних відносин та їх вплив на розвиток регіону є своєчасними, корисними в теоретичному та практичному аспектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системними та ґрунтовними дослідженнями парадигми формування фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці як: Булгакова С.О. [1], Мазаракі А.А. [1], Василик О.Д. [2], Романенко О.Р. [3] та ін. Вагомим внеском у вивчення процесів розвитку регіону є праці провідних учених-економістів: Gadenne L. [4], Singhal M. [4], Lockwood B. [5], Lasswell H. [6] та ін. Виходячи зі стратегічних завдань припинення падіння та відновлення зростання вітчизняної економіки питання дослідження сучасних проблем фінансово-бюджетних від-

носин та їх ролі в регулюванні розвитку регіонів з використанням відповідних інструментів забезпечення цих процесів залишається недостатньо вивченими та потребують подальших досліджень.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану фінансово-бюджетних відносин та їх впливу на розвиток регіону в умовах зовнішніх загроз і внутрішньої нестабільності та оцінці перспектив забезпечення регулювання соціальних і економічних процесів у регіоні фінансово-бюджетними засобами.

Виклад основного матеріалу. Особливості організації функціонування фінансово-бюджетних відносин мають певні особливості, зокрема: фінансові ресурси переважно зосереджено на підприємствах та у суб'єктів фінансового ринку, до яких традиційно відносяться банки та інші інституційні інвестори (інвестиційні фонди і компанії). В свою чергу саме ці суб'єкти грають роль фінансових посередників між продавцями та споживачами фінансових ресурсів за рахунок тимчасово вільних ресурсів підприємств. Саме тому роль держави в системі регіонального розвитку полягає в забезпеченні ефективного розподілу обмежених фінансових ресурсів з використанням фінансово-бюджетних інструментів на поточні потреби та перспективні напрями для досягнення належного рівня соціально-економічного розвитку регіону. Формування теоретико-методичних основ дослідження і забезпечення фінансово-бюджетних відносин для ефективного соціально-економічного розвитку регіону має базуватися на визнанні їх провідної ролі як управлінського інструменту держави, що постійно адаптується та пристосовується до пріоритетних завдань державної політики з метою прискорення стійкого економічного зростання. Досягнення поставлених цілей та важливість окреслених питань вимагає застосування сучасного понятійно-категоріального апарату формування механізму фінансово-бюджетних відносин та відповідного їх удосконалення щодо забезпечення розвитку регіону. Для вирішення проблем соціально-економічного розвитку регіону внаслідок кризових явищ та глобальної нестабільності потрібно використовувати сучасні підходи до дослідження фінансово-бюджетних відносин. На погляд автора доцільним є застосування діяльнісного підходу, що базується на вивченні

будь-якої діяльності людей, використання ними інструментів та засобів для досягнення цілей у певних обставинах та умовах у процесі пізнання світу. Іншим аспектом запропонованого підходу до вирішення зазначеної проблеми є використання логістичних принципів до планування, оптимального управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в системі фінансово-бюджетних відносин, що дозволить вирішити проблеми, які виникають в процесі діяльності економічних суб'єктів на регіональному рівні. Об'єктивно назріла необхідність у формуванні фінансово-бюджетних відносин у розвитку регіону на принципово нових засадах, теоретичною і методичною основою якого може стати діяльнісно-логістичний підхід. Його впровадження в систему фінансово-бюджетних відносин на регіональному рівні на першому етапі передбачає планування, організацію, управління, контроль та регулювання діяльності всіх учасників процесу розподілу фінансових ресурсів. Другий етап впровадження діяльнісно-логістичного підходу включає процес аналітичної обробки інформації для оцінки ефективності бюджетних витрат за визначеними напрямками забезпечення необхідного рівня соціально-економічного розвитку регіону. Удосконалення нормативно-правового підґрунтя забезпечення фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону має бути спрямовано на вирі-

шення наступних проблем: усунення надмірної централізації бюджетних ресурсів та удосконалення порядку їх розподілу; забезпечення місцевих бюджетів коштами на розвиток регіону; підвищення ефективності управління міжбюджетними трансфертами для надання населення регіону якісних суспільних послуг та підвищення рівня розвитку регіону. На сьогоднішній день з метою гнучкого реагування на зовнішні загрози та подолання наслідків внутрішньої нестабільності потрібно досліджувати зарубіжний досвід фінансово-бюджетних відносин, що дозволить обґрунтувати актуальні напрями регулювання розвитку регіону з використанням можливих інструментів впливу. Необхідність аналізу практичного досвіду регулювання регіональних соціальних і економічних процесів фінансово-бюджетними засобами в зарубіжних країнах обумовлюється важливістю реалізації заходів, спрямованих на підтримку високого соціально-економічного розвитку регіону, що можливо лише за умов відповідного фінансового забезпечення.

Динаміка макроекономічних показників, що характеризують стан економіки країни, представлено в табл. 1. Прогнозні темпи зростання реального ВВП свідчать про певну стабілізацію вітчизняної економіки, незважаючи складну економічну ситуацію внаслідок негативного впливу зовнішнього середовища та недоліків

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники розвитку України

Макроекономічні показники	Роки					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Номінальний ВВП, млрд грн	2983,9	3558,7	4022,1	4487,5*	4942,1*	5415,1*
ВВП реальний, темп зростання, %	2,5	3,3	3,5	3,0*	3,1*	3,2*
Індекс споживчих цін, на кінець періоду	13,7	9,8	6,7	5,9*	5,3*	5,0*
Індекс цін виробників промислової продукції, %	16,5	14,2	6,4	-	-	-
Продукція сільського господарства, %	-2,2	7,8	3,3**	-	-	-
Оборот роздрібною торгівлі, %	6,5	6,2	10,2**	-	-	-
Середньомісячна заробітна плата, грн	7104	8865	10664	-	-	-
Зміна реальної заробітної плати, %	19,1	12,5	11,1	-	-	-
Рівень безробіття, % (за методологією МОП)	9,5	8,8	8,6	8,2*	7,7*	7,3*
Баланс рахунку поточних операцій, млрд дол.	-2,4	-4,4	-4,3	-	-	-
Сальдо торговельного балансу, млн. дол.	-	-	-	-14161*	-15997*	-18330*
Зміна експорту товарів та послуг, %	17,1	9,7	7,7	4,3*	5,4*	5,4*
Зміна імпорту товарів та послуг, %	19,2	12,6	8,0	6,9*	6,9*	7,9*

* МВФ Outlook від 11.10.2019

** дані за листопад 2019 р.

Джерело: [8]

трансформаційного періоду, зокрема: сировинною орієнтацією моделі економічного розвитку, несприятливим бізнес-кліматом, великим розміром зовнішнього боргу, надмірною доларизацією економіки та тінізація фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Хоча за офіційними даними вітчизняну економіку очікує більш драматична рецесія ніж очікувалося. Так за даними Мінекономіки реальний ВВП в 2022 р. впаде на 39%, що значно перевищує попередні прогнози експертів щодо зниження вітчизняної економіки на 35%, та зростання інфляції до 20,6% [7]. Уповільнення інфляції протягом 2018–2019 рр. пояснюється зміцненням протягом 2019 року обмінного курсу гривні за рахунок рекордного експорту врожаю зернових у 2018–2020 рр. та зниження цін на енергоресурси в цей же період та попит на ОДВП з боку нерезидентів.

Аграрний сектор є основним рушієм економіки переважно за рахунок експортної спрямованості та спеціалізації на виробництві олії та зернових культур. Водночас промисловість поступово втрачає свій потенціал в якості драйверу зростання, оскільки відбувається стагнація виробництва промислової продукції, що є характерним для більшості галузей національної

економіки. Прогнозується від'ємне сальдо балансу товарів та послуг на рівні 18330 млн. дол. внаслідок різкого скорочення експорту через втрату експортного потенціалу, порушення логістичних мереж та необхідності відновлення об'єктів інфраструктури. В бюджетній сфері також склалася вкрай важка ситуація станом на кінець 2022 р., хоча попередній період мав ознаки певної стабілізації (рис. 1). Так, доходи державного бюджету у січні-листопаді 2019 р. зросли на 6,7% до 899,7 млрд грн, в тому числі загального фонду на 4,1% до 792,2 млрд грн. Рівень виконання планових показників за січень-листопад 2019 р. за доходами державного бюджету – 95,8%, в тому числі загального фонду – 93,9%. Видатки державного бюджету за січень-листопад 2019 р. зросли на 10,7% до 933,5 млрд грн, в тому числі загального фонду на 8,5% до 834,7 млрд грн.

Рівень виконання планових показників за січень-листопад 2019 р. за видатками загального фонду державного бюджету – 92,4%. В 2019 р. найбільш значущі для держави видатки (соціальні видатки, видатки на оборону та безпеку та на обслуговування державного боргу) були профінансовані у повному обсязі відповідно до розпису та відкритих асигнувань. Дефіцит

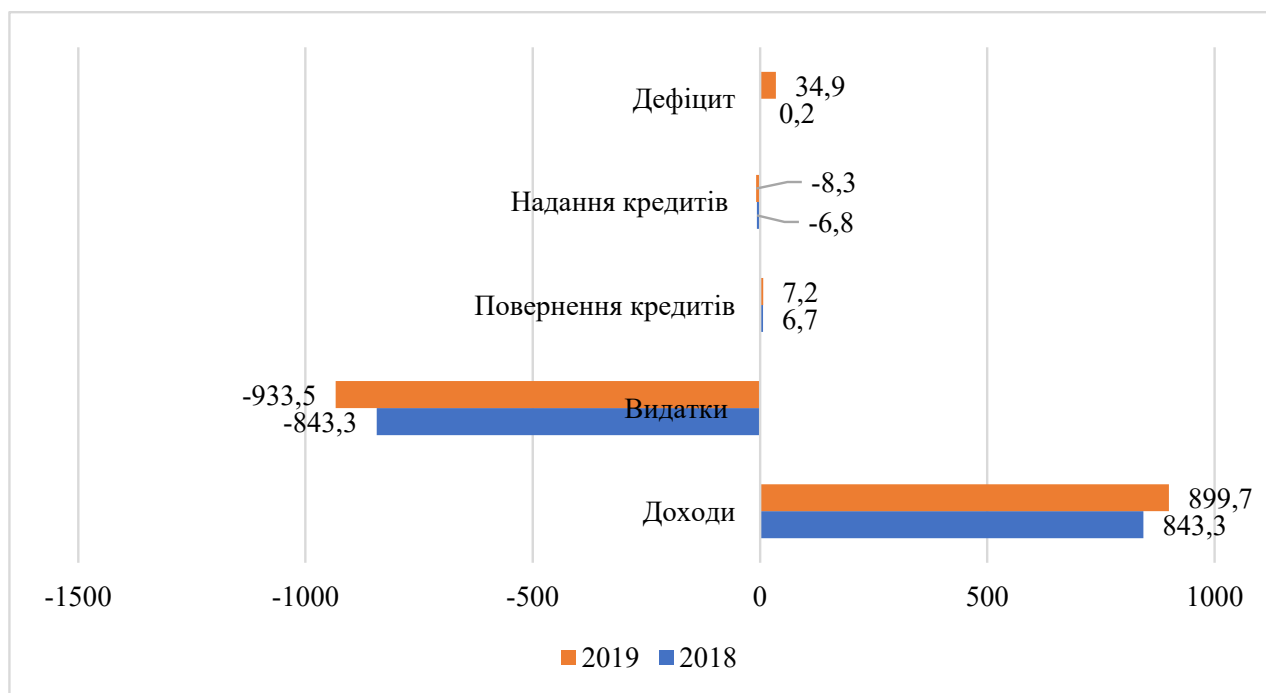

Рис. 1. Основні бюджетні показники 2018–2019 рр., млрд грн

Джерело: [8]

державного бюджету у січні-листопаді 2019 р. дорівнював 34,9 млрд грн при затвердженому законом про бюджет зі змінами граничному обсязі дефіциту у сумі 91,1 млрд грн. Протягом 2018–2019 рр. також спостерігалася позитивна динаміка надходження до державного бюджету податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб. Заплановані обсяги в листопаді 2019 р. за цими податками було перевищено відповідно на 1,9 млрд грн та 0,1 млрд грн (рис. 2). Фінансування видатків державного бюджету за січень-листопад 2019 р. здійснювалися відповідно до розпису на основі відкритих асигнувань. Найбільшими за обсягами видатки були здійснені на оплату праці і нарахування на заробітну плату, фінансування соціальних видатків, видатків на оборону та безпеку, видатків на обслуговування державного боргу, трансфери місцевим бюджетам.

Основними причинами невиконання планових показників видатків загального фонду державного бюджету за звітний період є фінансування соціальних видатків відповідно до зареєстрованих зобов'язань, економія видатків на обслуговування боргу через зміцнення гривні,

а також затримками головними розпорядниками із підготовкою та затвердженням документів, необхідних для проведення видатків (рис. 3). Загальний обсяг дефіциту загального фонду за цей же період досяг 34,9 млрд грн, порівняно з запланованим рівнем дефіциту розміром 91,1 млрд дол на кінець 2019 р., який було профінансовано за рахунок зовнішніх і внутрішніх запозичень. Зростання частки державного боргу відбувається за рахунок залучення іноземних інвесторів на внутрішній ринок.

В бюджеті на 2023 р. фінансування більше половини видатків заплановано за рахунок зовнішніх запозичень, що становить загрозу як для розвитку національної економіки в цілому, так і для соціально-економічного розвитку регіонів.

Тим більше, що регіональний розвиток в країні характеризується значною нерівномірністю та диспропорційністю (табл. 2).

Результати аналізу даних свідчать, що розрив між узагальнюючим показником соціального та економічного розвитку є значним, особливо цей розрив збільшився після втрати контролю над значними територіями країни. Ще одним

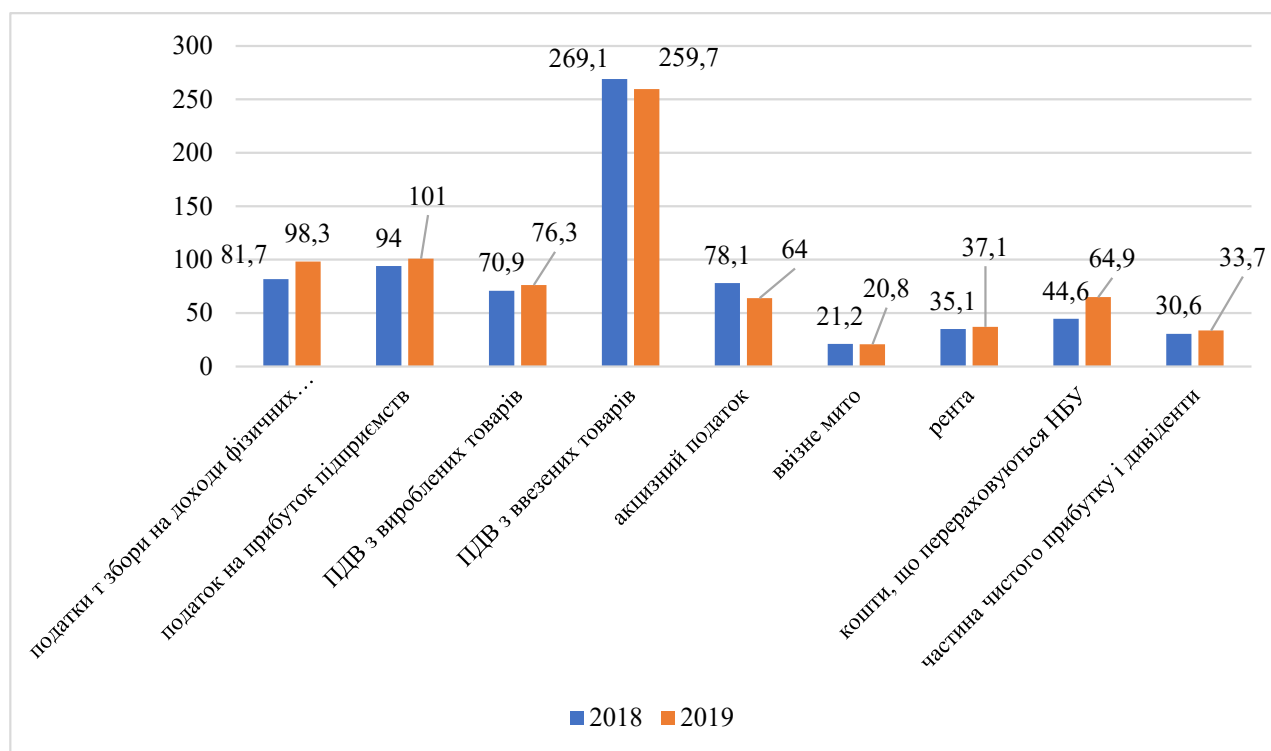

Рис. 2. Виконання доходів загального фонду державного бюджету за січень-листопад 2018–2019 рр.

Джерело: [8]

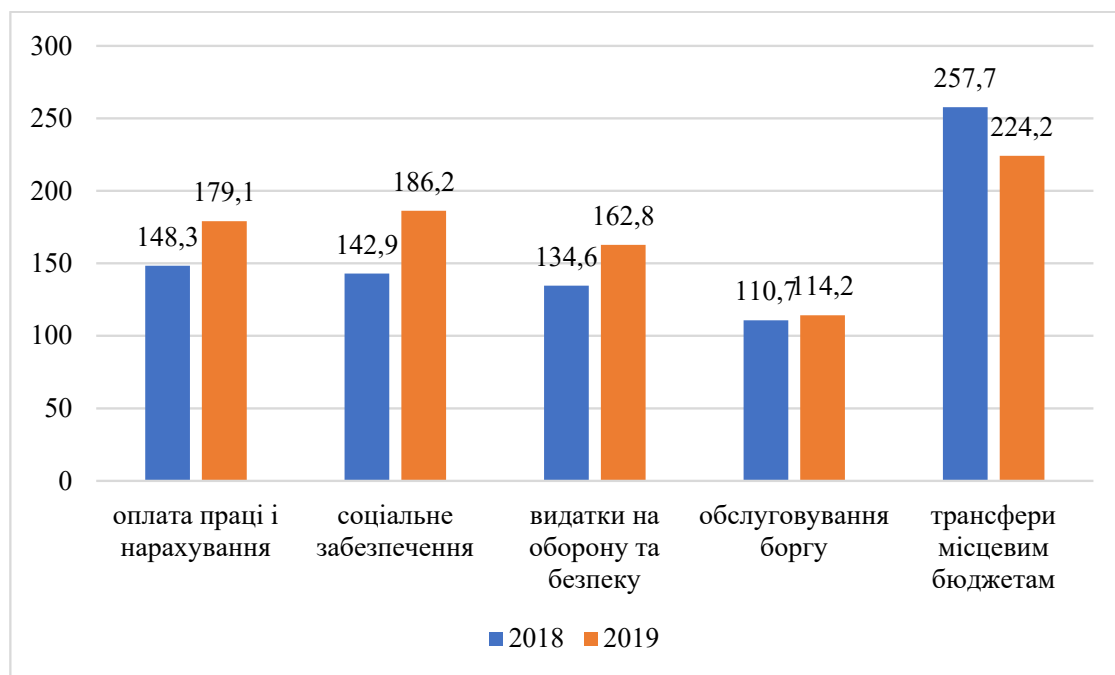

Рис. 3. Видатки загального фонду Державного бюджету за основними напрямками за січень-лютий 2018–2019 рр.

Джерело: [8]

Таблиця 2

Відмінності окремих соціально-економічних показників по регіонах України

Валовий регіональний продукт на одну особу (без м. Київ), грн.	Роки						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Максимальне значення	46333 Дніпропетровська	53749 Дніпропетровська	65897 Дніпропетровська	81145 Полтавська	106248 Полтавська	123763 Полтавська	134449 Полтавська
Мінімальне значення	15154 Чернівецька	14079 Луганська	10778 Луганська	14251 Луганська	13883 Луганська	16301 Луганська	18798 Луганська
Розрив (раз)	3,06	3,82	6,11	5,69	7,65	7,59	7,15

Джерело: [8]

чинником регіональної нерівності є інтенсивне зростання окремих регіонів та метрополій. Погіршується ситуація з залученням прямих інвестицій, диспропорція яких в розрахунку на одну особу по регіонах країни за останні 7 років зростає до 19,9 рази. Крім того, зазначимо, що зростання нерівності та диспропорційності є сильнішим на внутрішньорегіональному рівні. Цьому сприяли макроекономічні процеси та зміцнення спроможності деяких територіальних громад через об'єднання, отримання більш

широких повноважень та перехід у прямих відносинах з державним бюджетом в період децентралізації. Протягом досліджуваного періоду розриви у прямих іноземних інвестиціях, новому житловому будівництві та ВРП на душу населення значно збільшилися. Причому спостерігається тенденція щодо більшої вразливості кращих за показниками розвитку регіонів до негативних змін соціально-економічної ситуації. Соціально-економічний розвиток регіонів потребує достатньої кількості фінансових ре-

сурсів, що знаходяться в розпорядженні органів місцевого самоврядування (табл. 3). Аналітичні дані свідчать, що податкові надходження формують основу доходів місцевих бюджетів і включають надходження від податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств та інші податки та збори. Їх частка зростала протягом 2018–2020 рр. з 41,35% до 60,57% у 2021 р.

Станом на вересень 2022 р. обсяг податкових надходжень становить 59,71%, що дозволяє стверджувати про стабільність даного джерела надходжень місцевих бюджетів незважаючи на прояви глобальної нестабільності та складну соціально-економічну ситуацію в країні.

Структурні перетворення економіки країни, децентралізація державного управління, передача повноважень місцевим органам влади створюють можливості для ліквідації нерівності в процесі доступу до суспільних благ, підвищення якості надання суспільних послуг. Оцінка ефективності фінансово-бюджетних відносин щодо впливу на розвиток регіону на основі активізації його внутрішнього потенціалу потребує дослідження структури видатків місцевих бюджетів (табл. 4).

Наведені дані свідчать про значне скорочення обсягів фінансування з місцевих бюджетів витрат, пов'язаних з соціальним захистом та соціальним забезпеченням, протягом досліджуваного періоду з 25,5% у 2028 р. до 4,93% у 2021 р., практично у 5,2 раза. Витрати на охорону здоров'я також зменшилися, що пов'язано зі стартом медичної реформи у 2018 р. і зміною принципів фінансування діяльності медичних закладів. Забезпечення високого рівня соці-

ально-економічного розвитку регіону бідь-якої країни створює умови як для існування суспільства в цілому, так і для його подальшого розвитку. Тому об'єктивна оцінка рівня соціально-економічного розвитку регіону виступає ключовим показником ефективності діяльності центральних органів влади та місцевого самоврядування. У цьому сенсі доцільним є використання системного підходу до комплексної оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіону за складовими, що дозволить створити наукове підґрунтя для ефективного розподілу бюджетних коштів в рамках реалізації цілей, стратегій та програм стійкого розвитку як на національному, так і регіональному рівнях. Авторське бачення розв'язання проблеми оцінювання рівня соціально-економічного розвитку регіону базується на засадах сучасних уявлень про людський, демографічний потенціал, що дозволяє системно представити ресурси людської діяльності з урахуванням їх ефективного використання.

Важливим аспектом дослідження є формування підходу до діагностики впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону в аспекті діялісно-логістичного підходу. Автором пропонується застосування економіко-математичного інструментарію для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між видатками бюджету та показниками соціально-економічного розвитку регіону, враховуючи їх наявний рівень, що дозволить створити більш аргументоване аналітико-практичне підґрунтя забезпечення соціально-економічного розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин. Отримані результати формують авторський

Таблиця 3

Структура доходів місцевих бюджетів протягом 2018–2021 рр.

Структура доходів місцевих бюджетів	Роки							
	2018		2019		2020		2021	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Податкові надходження	232532,87	41,35	270545,79	48,27	285571,54	60,57	346713,18	59,71
Неподаткові надходження	28027,39	4,98	26105,01	4,66	21462,54	4,55	27183,00	4,68
Доходи від операцій з капіталом	2143,46	0,38	2928,82	0,52	3473,07	0,74	3462,22	0,60
Від органів державного управління	298939,70	53,15	260302,02	46,44	160177,05	33,97	202733,29	34,91
Від європейського Союзу, урядів іноземних держав	94,18	0,02	44,29	0,01	146,39	0,03	36,04	0,01
Цільові фонди	678,10	0,12	601,94	0,11	649,35	0,14	571,398	0,10

Джерело: [8]

Структура видатків місцевих бюджетів протягом 2018–2021 рр.

Структура видатків місцевих бюджетів	Роки							
	2018		2019		2020		2021	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Загальнодержавні функції	28591,91	5,01	34914,82	6,17	40969,42	8,57	45962,79	8,07
Громадський порядок, безпека	1149,60	0,2	1304,60	0,23	1833,78	0,38	1739,70	0,31
Економічна діяльність	77160,54	13,52	81854,22	14,46	93925,57	19,65	112360,29	19,73
Охорона навколишнього середовища	3000,86	0,53	3413,53	0,6	2419,78	0,51	2420,384	0,43
Житлово-комунальне господарство	30048,54	5,27	34379,15	6,07	32125,94	6,72	56730,47	9,96
Охорона здоров'я	93229,89	16,34	89816,24	15,86	50865,98	10,64	33105,24	5,81
Духовний та фізичний розвиток	18885,85	3,31	21583,12	3,81	21884,49	4,58	27388,02	4,81
Освіта	165706,07	29,04	187099,76	33,04	199425,84	41,71	249077,42	43,74
Соціальний захист та соціальне забезпечення	145498,04	25,5	103158,10	18,22	23999,21	5,02	28067,76	4,93
Міжбюджетні трансферти	7306,28	1,285	8725,02	1,54	10658,0	2,23	12576,11	2,21

Джерело: [8]

підхід до визначення ролі фінансово-бюджетних відносин в розвитку регіону і дозволяють розглядати всю сукупність наявних фінансових ресурсів з позиції їх впливу на соціальні та економічні результати людської діяльності з позиції забезпечення їх збалансованого використання, створення інформаційних орієнтирів розширення фінансових можливостей органів місцевого самоврядування щодо вирішення проблем територій.

Формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону в контексті діяльнісно-логістичного підходу потребує дослідження взаємозв'язку засобів державного регулювання соціально-економічного розвитку регіону фінансово-бюджетними інструментами, що закладає діагностичне та управлінське підґрунтя досягнення стратегічних цілей розвитку. Науково-методичний базис практичних дій управлінського спрямування щодо реалізації заходів соціальної підтримки населення регіону, стабілізації економіки, відновлення інфраструктури та створення передумов для економічного зростання в умовах економічної кризи може бути реалізовано шляхом оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону при застосування діяльнісно-логістичних принципів. Науково-методичний базис практичних дій управ-

лінського спрямування щодо реалізації заходів соціальної підтримки населення регіону, стабілізації економіки, відновлення інфраструктури та створення передумов для економічного зростання в умовах економічної кризи може бути реалізовано шляхом оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону при застосування діяльнісно-логістичних принципів. Усунення цих недосконалостей ринку через фінансово-бюджетні відносини є необхідною умовою створення нових можливостей для відновлення та подальшого стійкого розвитку, підвищення якості життя людей як в країні в цілому, так і в окремих регіонах [9].

На нашу думку, параметри виконання бюджетних програм та оцінки результативності їх реалізації можуть складатися з показників витрат, продукту, ефективності та якості. Формування відповідної системи результативних показників оцінки ефективності виконання бюджетних програм дозволить: подати характеристику витрат та досягнутих результатів; оцінити їх співвідношення та порівняти у динаміці результати виконання бюджетних програм; обґрунтувати напрями додаткового фінансування окремих сфер відповідно до стратегії соціально-економічного розвитку регіону. Інтегральна оцінка результативності бюджетних програм дозволить органам місце-

вої влади оперативної, якісно та кількісно оцінювати ситуацію, що склалася в економічній та соціальній сфері регіону, вчасно запобігати негативним проявам економічної нестабільності внаслідок зростання цін на енергоресурси, руйнування економічної та соціальної інфраструктури, зростання рівня інфляції та збільшення кількості безробітних і внутрішньо переміщених осіб, ліквідувати існуючі проблеми, досягати результативності реалізованих програм. Для оцінки результативності виконання бюджетних програм можуть використовуватися показники в розрізі сфер, що значно постраждали від економічної кризи та, в перспективі, визначатимуть потенціал соціально-економічного розвитку регіону, зокрема:

освіта, охорона здоров'я та житлово-комунальне господарство.

Висновки. Розв'язання важливої проблеми, розвитку теоретико-методичних положень та розробки практичних рекомендацій щодо формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, дозволить розробити методичні засади формування механізму фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону в контексті діяльнісно-логістичного підходу, які можуть бути впроваджені на різних рівнях управління для удосконалення процесу оптимального розподілу бюджетних коштів і оцінки результативності виконання бюджетних програм.

Список літератури:

1. Булгакова С.О. Формування і функціонування бюджетної системи України: монографія. за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Книга, 2003. 344 с.
2. Василик О.Д. Бюджетна система України: підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 544 с.
3. Романенко О.Р. Фінанси : підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
4. Gadenne L., Singhal M. Decentralization in Developing Economies. *The Annual Review of Economics*, 2014, pp. 581–604.
5. Lockwood B. Fiscal decentralization: A political economy perspective. *Warwick Economic Research Papers*, 2005. 721 p.
6. Lasswell H. *The Structure and the Function of Communication in Society*. Mass Communications / Ed. by W. Schramm. Urbana, 1960. 164 p.
7. Про Стратегію сталого розвитку України на період до 2030: Указ Президента України від 30.00.2019 р. № 722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.
8. Державний веб-портал бюджету для громадян URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2019&budgetType=LOCAL>.
9. Бюджетний кодекс України № 2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

References:

1. Bulhakova S.O. *Formuvannia i funktsionuvannia biudzhetnoi systemy Ukrainy: monohrafiia. za zah. red. A.A. Mazaraki. (2003). [Formation and functioning of the budget system of Ukraine: monograph]. Kyiv: Knyha, 344 p.*
2. Vasylyk O.D. (2004). *Biudzhetna systema Ukrainy: pidruch. [The budget system of Ukraine: a tutorial]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 544 p.*
3. Romanenko O.R. (2006). *Finansy: pidruch. [Finances]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 312 p.*
4. Gadenne L., Singhal M. (2014). *Decentralization in Developing Economies. The Annual Review of Economics, pp. 581–604*
5. Lockwood B. (2005). *Fiscal decentralization: A political economy perspective. Warwick Economic Research Papers, 721 p.*
6. Lasswell H. (1960). *The Structure and the Function of Communication in Society. Mass Communications / Ed. by W. Schramm. Urbana, 164 p.*
7. *Pro Stratehiiu staloho rozvytku Ukraina na period do 2030: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30.00.2019 № 722/2019. [On the Sustainable Development Strategy of Ukraine for the period until 2030: Decree of the President of Ukraine dated 30.00.2019 No. 722/2019]. Available at: https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825.*
8. *Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian [State budget web portal for citizens]. Available at: https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2019&budgetType=LOCAL.*
9. *Biudzhetniyi kodeks Ukrainy № 2456-VI. [Budget Code of Ukraine No. 2456-VI]. Available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17.*